

Hýsa og rækjur til ES

Í summar avtalaðu Føroyar og ES, at hýsa kundi innflytast tollfrítt til ES, og at kvotan á innfluttum rækjum til ES skuldi hækka, og nú er avgerðin komin í gildi. Frá september í ár kundu Føroyar byrja at útflyta hýsu til ES uttan toll, og frá 1. januar hækkar tollfría rækjukvotan til ES-marknaðin úr 3.000 í 4.000 tons. Brúka vit minst 80 prosent av rækjukvotuni, hækkar hon í 5.000 tons í 2008 og 6.000 tons í 2009.

Dong ger um seg

Tey seinastu árin hefur danska orkufelagið Dong gjørt stórar iløgur í norsku oljuvinnuna, men nú ætlar felagið sær at gera iløgur í norska vindorku. Kim Ernst, stjóri, sigur við Dagens Næringsliv, at saman við norskum samstarvsfeløgum er Dong uppi í vindorkuverkætlanum fyri 1,7 mia. krónur, men at ætlanin er at gera uppafstur størri iløgur. Hann ásannar tó, at Noreg hefur ikki so góðar stuulsskipanir um onnur lond í Evropa.

demokratisering!

árin hefur ein vaksandi umsetilgheit tikið seg upp í skipanini. Flestu hava tikið undir við hesum. Hetta ger skipanina meira liðiliga og hefur ivaleyst ment dynamikkinn í vinnuni - munandi. Spurningurin er bara, hvør ið skal skipa hesa umseting. Tey, ið frammanundan hava fingið rættindini frá tí almenna fyri onki, ella tær almennu Føroyar, vegna fólkið, sum sambært lógini er eigarinn av øllum rættindum. Trupult er at broyta strukturarnar í eini altavgerandi høvuðsvinnu eftir einum degi. Skaðin kundi skjótt verið størri enn gagnið, tí er alneyðugt, at vinnan fær virkað í eini skiftistíð, har givnu loyvini verða niðurlagað eftir einum tíggjuára skeiði. Sohvørt verða tey gjørd umsetilig og handlað ígjøgnum tilfeingisbúðina, sum skal virka leys av

politiska myndugleikanum, stjórnar av nevnd, sum vinnan á sjógvi og landi setir og dagligum rakstrarleiðara, sum landsstýrismaðurin setir í starv. Í størsta mun verður hildið fæst um ásettu bólkarnar í lógini. Hildið verður fast um skottið millum húk og trol og millum útróður og aðra veiði og í 10 ára skiftisskeiðnum verður útróðrarflotin í bólki 5, bátar undir 15 tons, hildin uttanfyri skipanina Ivaleyst vilja tey flestu nú spyrja, hvørjir vansarnir í verandi skipan eru, í mun til fyrimunirnar, sum uppskotið hjá Tjóðveldisflokkinum kundi havt við sær. Vansarnir við verandi skipan eru, at eigastrukturen í

føroyskari fiskivinnu hefur cementerað seg hjá teimum, sum upprunaliga og politiskt fingi 10 ára brúksrættin til føroyskt tilfeingið. Tey 10 árin eru farin og ongin roynd at kjaka veruliga um støduna, tíansheldur nakar politikkur, hefur verið kring málið, hvussu viðurskiptini skuldu skipast, eftir at 10 ára rætturin var farin. Skipanin rullar bara víðari, sum um onki var hent. Tó hefur landsstýrismaðurin havt eina nevnd sitandi í longri tíð, ið sigst vera komin undir land við sínum tilmæli, um broytingar í lógini, men er fyribils niðurstøðan, sum nevndin varpaði upp, tá ið málið gjørdist aktuelt aftur, orsakað av djúptøkna og vælfyrireikaða uppskotinum, sum Tjóðveldisflokkurin legði fram stutt eftir Ólavsvøku, einasta úrslitið hendan nevndin higartil er komin til, er ikki væntandi, at nakrar broytingar koma frá núsitandi valdinum í bræði. Helst aldri, tá ið illa hugsandi er, at politiskar heimildir fara at finnast til tess, soleiðis sum valdið í Føroyum nú er skipað.

Gongdin í seinastuni hefur annars verið rættiliga greið. Tað er farin og fer fram ein privat kapitalisering av rættinum at fiska. Ongin ivingur er

um, at hetta er ein trupulleiki fyri fiskivinnuna, fyri tey sum starvast í vinnuni og fyri samfelagið alt. Trupulleikarnir, ið standast av hesum eru ein vaksandi monopolisering. Rætturin at fiska gerst til endans so dýrur, at ógvuliga fá hava møguleikan at koma inn í vinnuna, og soleiðis sum gongdin hefur verið í seinastuni, har veiðutól eru handlað fyri upphæddir, svarandi til 5-10 ferðir tað sum tólini í sær sjálvum umboða í virði, er greitt, at kapitalsterk útlendisk feløg til endans seta seg á øll føroysk veiðirættindi. Váðin veksur, tá ið keyparin skal rinda fyri rættin at fiska í óendaliga tíð fram. Privata sölán av hesum almenna rætti, hefur Fiskimálaráðið vælsaktans blástemplað, tí er ongin orsök at venda skjútsið móti teimum, sum hava selt við almennum vælsignilsi, tvørturímóti. Hinvegin fer hendan skýferðin í upphæddum at minka um møguleikarnar fyri figging, hetta setir figgjarkervið í óneyðugan vanda, har yvirfigging, virðisleys veð og møguligar trotabúða-spekulatiónir hanga sum damoklessvørð yvir høvðinum á teimum.

Regionalu trupulleikarnir vaksa. Kapitaliseringin av rættinum at veiða, ið hongur neyvt saman við fiskiloyvunum, sum tær almennu Føroyar hava útlutað, hefur havt eina miðsavning við sær. Miðsavnaði kapitalurin virkar sum ein flugufangari í hesum førinum, tað sigur seg sjálvt, og kapitalveiki útjaðarin stendur ikki ímóti trýstinum, bløðir loyvini burtur og fær í verandi støðu ikki hendur á teimum aftur, missir harvið øll lunnindi undir einum samfelagi, sum stendur á vinnuligum botni. Í evsta føri fer føroyskur kapitalur heldur ikki at standa seg í kappingini, upphæddirnar eru longu nú so ørandi, og astronomiskar, at bara útlendiskur stórkapitalur, í strategiskum uppkæpi, kemur at standa seg í kappingini. Ein avleiðingin av hesi gongd verður við vissu, at vit fáa eitt skeivglað býtið av samfelagsins virðum. Bæði ímillum útjaðara og miðstaðarakið og ímillum fólk yvirhøvdur. Hetta, hóast øll upprunaliga skuldu eitast

at eiga hesi rættindi, so flott sum tað verður staðfest í lógini um vinnuligan fiskiskap: Livandi tilfeingið á føroysku landleiðunum og tey rættindi, føroyska heimastýrið við samráðingum hefur rokkið ella eftir altjóða rætti eigur uttan fyri føroysku landleiðirnar, eru ogn Føroya fólks. Verður onki gjørt við hendan spurningin beinanvegin, kemur hetta at darva reiðaríunum sum virka í vinnuni, fiskimanninum, flakavinnuni og til endans samfelagnum.

Heldur politiska skipanin, ella varnast hon, at strukturarnir eru skeivir í vinnuni, og í øllum øðrum samfelags hópum, somuleiðis, eigur hon at taka málið upp umgangandi, og gera nakað við trupulleikan. Til tað hava vit eina politiska skipan. Í hesum førinum eigur høvuðsmálið at vera, at lynna sum frægast undir hjá teimum sum ætla sær at reka vinnu heldur enn at lynna undir hjá teimum, sum ætla sær at liva av at selja almenn rættindi.

Hetta kundi Føroya Løgting, har ræðið fólksins verður umsitandi, gjørt við at stuðlað uppskotinum um eina tilfeingisbúð, sum eftir eitt 10 ára skiftisskeið, hevði fingið fult ræði á øllum rættindum og handlað við teimum samsvarandi prísnum, sum vinnan til eina og hvørja tíð helt seg kunna gjalda fyri rættin at veiða. Allir føroyingar høvdu fingið rættin at bjóða, og marknaðartreytirnar, og ikki politiskar treytir, gjørdi einsamallar av hvussu leikur fór. Hvussu hesin marknaður reint tekniskt kom at virka, lá á teimum sum vald vórðu at stjórna honum. Tey skuldu finna frægastu, mest liberalu og ikki minst mest demokratisku loysnina fyri hesum marknaði við fólksins ognum. Marknaðir við uppboðssølu eru kendir um allan heim, og hildið verður av flestum, at hetta er frægasti sølu- og keypshátturin sum finst, fyri at menna dynamikkinn optimalt í virkisøki sum hesum.

Fyrimunirnar við uppskotnu skipanini eru eyðsýndir. Fyri

“Vansarnir við verandi skipan eru, at eigastrukturen í føroyskari fiskivinnu hefur cementerað seg hjá teimum, sum upprunaliga og politiskt fingi 10 ára brúksrættin til føroyskt tilfeingið. Tey 10 árin eru farin og ongin roynd at kjaka veruliga um støduna, tíansheldur nakar politikkur, hefur verið kring málið, hvussu viðurskiptini skuldu skipast, eftir at 10 ára rætturin var farin. Skipanin rullar bara víðari, sum um onki var hent.”